

9. Концепція Національної програми інформатизації (Затверджена Законом України від 4 лютого 1998 р. № 75/98-ВР) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.
10. Проект Закону України «Про інформаційний суверенітет та інформаційну безпеку України» (12 серпня 1999 року) поданий народним депутатом України Чижем І.С. (в.о. 190) № 1207-д [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.kiev.ua>.
11. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки : Закон України від 09 січня 2007 р. № 537-V // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 12. – С. 102
12. Сашук Г. М. Інформаційна безпека у контексті розвитку інформаційного суспільства / Ганна Сашук [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.journ.univ.kiev.ua/trk/publikacii/satshuk_publ.php
13. Кормич Б. А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи : навчальний посібник / Б. Кормич. – К. : Кондор, 2004. – С. 384.
14. Марущак А. І. Дослідження проблем інформаційної безпеки в юридичній науці // А.Марущак // Правова інформатика. – 2010. – № 3. – С. 17–21.
15. Цимбалюк В.С. Суспільна мораль як різновид інформаційної безпеки / В. Цимбалюк // Правова інформатика. – 2010. – № 1(25). – С. 23–28.
16. Шульга М. Геополітика в контексті світових трансформаційних процесів / М. Шульга // Вісник Ужгородського університету. – 2004. – С. 185–207. – [Вип.1]. – (Серія: Політологія, Соціологія, Філософія).

УДК 351.74:342.922

ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ З НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПОРЯДКУ

Власенко Д.О.,
здобувач кафедри адміністративного та господарського права
Запорізький національний університет

У науковій статті розглядаються питання особливості оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів публічної адміністрації з надання адміністративних послуг. Наводиться позитивний досвід Федеративної Республіки Німеччини та Великої Британії в частині обов'язковості стадії оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів публічної адміністрації в адміністративному порядку. Автором запропоновані зміни до чинного законодавства України, а саме до Закону України «Про адміністративні послуги».

Ключові слова: адміністративний порядок, адміністративні послуги, адміністративне судочинство, оскарження, суб'єкт публічної адміністрації.

Vlasenko D.A. / ОТНОСИТЕЛЬНО НЕОБХОДИМОСТИ ВНЕДРЕНИЯ ОБЖАЛОВАНИЯ РЕШЕНИЙ, ДЕЙСТВИЙ ИЛИ БЕЗДЕЯТЕЛЬНОСТИ СУБЪЕКТОВ ПУБЛИЧНОЙ АДМИНИСТРАЦИИ ПО ПРЕДОСТАВЛЕНИЮ АДМИНИСТРАТИВНЫХ УСЛУГ В АДМИНИСТРАТИВНОМ ПОРЯДКЕ / Запорожский национальный университет, Украина

В научной статье рассматриваются вопросы особенности обжалования решений, действий или бездействия субъектов публичной администрации по предоставлению административных услуг. Приводится положительный опыт Федеративной Республики Германии и Великобритании в части обязательности стадии обжалования решений, действий или бездействия субъектов публичной администрации в административном порядке. Автором предложены изменения в действующее законодательство Украины, а именно в Закон Украины «Об административных услугах».

Ключевые слова: административный порядок, административные услуги, административное судопроизводство, обжалование, субъект публичной администрации.

Vlasenko D.A. / REGARDING THE NECESSITY TO IMPLEMENT APPEALING DECISIONS, ACTIONS OR INACTION PUBLIC ADMINISTRATION SUBJECTS FOR THE PROVISION OF ADMINISTRATIVE SERVICES IN THE ADMINISTRATIVE ORDER / Zaporizhzhya National University, Ukraine

In the scientific article examines the features appealing decisions, actions or inaction of public administration subjects for the provision of administrative services. Given the positive experience of the Federal Republic of Germany and Great Britain in the part the mandatory stage of appeal against decisions, actions or inactivity subjects public administration in the administrative order. The author of the proposed changes to the current legislation the Law of Ukraine "On Administrative Services".

The author has determined that the establishment of rights and duties of the applicant must comply with the relevant establishment of the rights and duties of the subject of authority, has the right to consider the administrative complaint. It is set in the corresponding administrative regulations the duty officer to check the materials of the case, to inform interested parties, witnesses and experts about the time and place of the administrative complaint. And separately prescribe the solutions required administrative complaint without the presence of the applicant and the list of reasons justifying a form of administrative appeal.

To improve the quality of administrative services, as well as to determine the sequence and timing of actions (administrative procedures), procedure and forms of control over the implementation of technical regulations, procedures and forms of appeal against decisions, actions (inaction) of the body, which provides administrative services, as well as actions Officials of subjects of public administration, providing administrative services is the introduction of appropriate administrative procedure for challenging the results of enforcement activities authorized government entities.

Key words: administrative procedure, administrative services, administrative legal proceedings, appeal, subject of public administration.

Постановка проблеми. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів публічної адміністрації з надання адміністративних послуг в адміністративному порядку є факультативною стадією провадження. Цій стадії передують подання заяви про надання адміністративної послуги, розгляд її та прийняття відповідного ситуації індивідуального правозастосовного акта. Законодавством України повинна бути передбачена можливість оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів публічної адміністрації з

надання адміністративних послуг як у порядку адміністративного судочинства, так і в адміністративному порядку.

Стан дослідження проблеми. Теоретичне підґрунтя надання адміністративних послуг розглядалося такими вченими: К. К. Афанасьєвим, С. О. Барановим, В. М. Бесчастним, Н. В. Васильєвою, В. Л. Грохольським, І. П. Голосніченком, І. В. Дроздовою, О.Ю. Іващенко, Р. А. Каложним, С. Ф. Константіновим, І. Б. Коліушом, Є.О. Легезою, М. Б. Острах, В. В. Столбовою, Г. М. Писаренко, О. О. Со-

сновиком, В. П. Тимошуком та ін. Серед досліджень, які безпосередньо присвячені оскарженню рішень, дій чи бездіяльності органів публічної адміністрації, варто виокремити дисертації, захищені у 2012 році О. Ю. Івашенко [1] та О. С. Духневич [2].

Однак комплексного наукового дослідження оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів публічної адміністрації з надання адміністративних послуг в Україні не проводилося.

Метою статті є обґрунтування доцільності запровадження адміністративного порядку оскарження дій, рішень чи бездіяльності суб'єктів публічної адміністрації у сфері надання адміністративних послуг.

Як зазначають І. П. Голосніченко, Л. М. Черненко, адміністративний порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів публічної адміністрації з надання адміністративних послуг дозволяє громадянам та іншим суб'єктам адміністративних відносин захистити своє порушене право без звернення до адміністративного суду, що дає змогу зекономити час споживачів послуг, уникнути зайвих витрат, пов'язаних із судовим розглядом адміністративної справи (судовий збір, платні юридичні послуги, час, витрачений на участь у судових засіданнях, що може бути пов'язане з необхідністю вимушеної втрати щоденного заробітку тощо) [3].

Погоджуючись із розумінням І. Л. Бородіним можливості оскарження дій, рішень чи бездіяльності органів державної влади в адміністративному порядку як стимулу забезпечення відповідального ставлення посадових осіб до здійснення покладених на них повноважень [4, с. 90], варто відзначити, що реалізація адміністративного оскарження залежить і від рівня правової культури та правосвідомості суб'єктів правовідносин у країні.

Крім того, спостерігається очевидний ефект від запровадження практики оскарження дій, рішень та бездіяльності суб'єктів публічної адміністрації з надання адміністративних послуг в адміністративному порядку – зменшення кількості адміністративних позовів і забезпечення реалізації принципу оперативності прийняття судового рішення. Наприклад, у Федеративній Республіці Німеччина оскарження дій, рішень чи бездіяльності суб'єктів публічної адміністрації в адміністративному порядку є обов'язковою стадією, без якої неможливо звернутися до судових органів. Втім навіть за умов дотримання такої адміністративної процедури оскарження позивачі в адміністративних судах Німеччини чекають слухання справи місяцями, а то й роками [5, с. 71-72]. У Великій Британії до числа органів, до яких може звертатися громадянин на місцевому рівні за задоволенням своєї скарги на результати надання адміністративних послуг, входять: консультативна агенція; радник; Департамент органу місцевого самоврядування; Департамент юридичних послуг; Підкомітет з питань скарг; Омбудсмен [6, с. 143]. Підставами для оскарження процедури надання адміністративних послуг є такі. На думку англійських учених, мають вважатися поганим адмініструванням такі типи поведінки: грубість; небажання працювати зі скаржником, як з особою, котра наділена правами; відмова відповісти на слушні запитання; нехтування тим, щоб поінформувати скаржника, на його вимогу, про його права або права на компенсаційні виплати; свідоме надання дезорієнтаційної або неадекватної поради; ігнорування дієвої поради; пропонування відмовитися від задоволення скарги або пропонування непропорційного задоволення скарги; прояви расової, статевої або іншої дискримінації: неповідомлення особі, яка втрачає право на апеляцію; відмова в належному інформуванні щодо права на апеляцію; помилкові процедури; порушення менеджментом процедури здійснення адекватного моніторингу відповідності процедур; ігнорування рекомендацій, які мали сприяти належному поведінню з користувачами послуг; частко-

вість; не пом'якшення ефекту чіткого дотримання букви закону в разі, коли це спричиняє очевидно несправедливе поведіння [6, с. 144].

Останнім часом у літературі з адміністративного права пропонується затвердити регламенти з надання адміністративних послуг, при цьому під останніми розуміється встановлений порядок організації діяльності органів публічної адміністрації, її структурних підрозділів та посадових осіб, пов'язаної з виконанням покладених завдань та реалізацією повноважень з надання адміністративних послуг [7, с. 4-5]. До того ж пропонується в адміністративному порядку визначити порядок, у тому числі права скаржника на дії, рішення чи бездіяльність суб'єктів публічної адміністрації [3].

Зокрема, такими правами має бути визначено таке: право подавати усні та письмові пояснення; право брати участь у дослідженні доказів, доводити інші обставини, що мають значення для вирішення справи з оскарження рішення, дій чи бездіяльності суб'єктів публічної адміністрації; право особисто викласти аргументи особі, що перевіряла скаргу; право брати участь у перевірці обставин поданої скарги; знайомитися з матеріалами перевірки; право бути присутнім при розгляді скарги; право користуватися послугами адвоката або представника трудового колективу, організації, яка здійснює правозахисну функцію, оформивши це уповноваження у встановленому законом порядку; право одержати письмову відповідь про результати розгляду скарги; право висловлювати усно або письмово вимогу щодо дотримання таємниці розгляду скарги; право вимагати відшкодування збитків, якщо вони стали результатом порушень встановленого порядку розгляду звернень [8].

Встановленню прав та обов'язків скаржника повинно відповідати відповідне встановлення прав та обов'язків суб'єкта владних повноважень, що має право розглядати адміністративну скаргу.

Варто встановити у відповідному адміністративному регламенті обов'язок посадовця перевірити матеріали справи, повідомити заінтересованих осіб, свідків, експертів про час та місце розгляду адміністративної скарги. А також окремо вимагається прописати порядок вирішення адміністративної скарги без присутності скаржника, визначивши перелік підстав, що обґрунтовують таку форму адміністративного оскарження.

До прав суб'єкта, зобов'язаного розглядати адміністративну скаргу на дії, рішення чи бездіяльність суб'єктів публічної адміністрації, варто віднести право проводити опитування посадовця, результати діяльності якого оскаржуються, а також проводити додаткові опитування осіб, причетних до надання тієї чи іншої адміністративної послуги.

У результаті адміністративного оскарження дій, рішень чи бездіяльності суб'єктів публічної адміністрації з надання адміністративних послуг може бути прийнято одне з управлінських рішень, а саме: задоволення вимог, пред'явлених у скарзі; задоволення вимог частково; визнання рішень, дій або бездіяльності посадових осіб органів публічної адміністрації правомірними; відмова в задоволенні скарги.

Отже, в адміністративному регламенті повинно бути передбачено особливості виконання таких управлінських рішень з адміністративного оскарження дій, рішень чи бездіяльності суб'єктів публічної адміністрації з надання адміністративних послуг. Крім того, варто погодитися з обґрунтованою пропозицією О. Ю. Івашенко щодо доцільності на підставі позитивного досвіду Великої Британії запровадження таких варіантів подання скарги, як: «через депутата місцевої Ради, через Консультативне бюро (які рекомендується створити для надання безкоштовних порад та консультацій громадянам у вирішенні їхніх юридичних, фінансових та інших проблем), або безпосередньо до департаменту, що має розглядати скарги» [6, с. 145].

Важливим є створення в структурі кожного органу місцевого самоврядування Департаменту з питань юридичних та адміністративних послуг і Підкомітету з питань скарг та посилення ролі Омбудсмана в процесі оскарження адміністративних послуг в Україні.

Висновки. З метою підвищення якості надання адміністративних послуг, а також задля визначення послідовності та строків дій (адміністративних процедур), порядку та форм контролю за виконанням технічних регламентів, порядку та форм оскарження рішень, дій (бездіяльності) органу, що надає адміністративну послугу, а також дій посадових осіб суб'єктів публічної адміністрації, що надають адміністративні послуги, доцільним є запровадження адміністративного порядку оскарження результатів правозастосовної діяльності уповноважених владних суб'єктів.

Відповідно пропонується внести зміни до частини 2 статті 19 Закону України «Про адміністративні послуги» [9], передбачивши обов'язковість подання адміністративної скарги на рішення, дії чи бездіяльність суб'єктів публічної адміністрації до вищестоящого органу. Порядком адміністративного оскарження рішення, дій чи бездіяль-

ності суб'єктів публічної адміністрації з надання адміністративних послуг необхідно передбачити типовим адміністративним регламентом, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України. Результат розгляду адміністративної скарги є підставою для подальшого оскарження у порядку адміністративного судочинства.

Тому пропонується викласти частину 2 статті 19 Закону України «Про адміністративні послуги» в такій редакції:

«Дії, рішення або бездіяльність посадових осіб, уповноважених відповідно до закону надавати адміністративні послуги, адміністраторів у випадку оскарження до суду вимагається перед поданням адміністративного позову попередньо оскаржити в адміністративному порядку.

Адміністративний порядок оскарження дій, рішень або бездіяльності посадових осіб, уповноважених відповідно до закону надавати адміністративні послуги, адміністраторів встановлюється адміністративним регламентом, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України.

Результат розгляду адміністративної скарги може бути оскаржено у порядку адміністративного судочинства».

ЛІТЕРАТУРА

1. Іващенко О. Ю. Оскарження адміністративних послуг у Великій Британії та Україні (порівняльно-правовий аналіз) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Іващенко Олена Юріївна. – К., 2012. – 234 с.
2. Духневич О. С. Проведення щодо оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / О. С. Духневич. – Дніпропетровськ, 2012. – 222 с.
3. Голосніченко І. П. Правовий інститут адміністративного оскарження в регулюванні діяльності органів державної реєстрації актів цивільного стану // І. П. Голосніченко, Л. М. Черненко // http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/VKPI_soc_2012_2_25.pdf
4. Бородін І. Л. Адміністративно-правові способи захисту прав та свобод людини і громадянина / І. Л. Бородін. – Херсон: ОЛДІ-плюс, 2003. – 220 с.
5. Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України / [авт.упоряд. В. П. Тимошук]. – К. : Факт. – 2003.
6. Іващенко О. Ю. Оскарження адміністративних послуг у Великій Британії та Україні (порівняльно-правовий аналіз) : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / О. Ю. Іващенко. – К., 2012. – 234 с.
7. Острах М. Б. Проведення з надання адміністративних послуг в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / М. Б. Острах. – Херсон : Міжнародний ун-т бізнесу і права, 2013. – 20 с.
8. Про звернення громадян : Закон України від 2 жовтня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1966. – № 47. – Ст. 256.
9. Про адміністративні послуги : Закон України від 6 вересня 2012 року // Відомості Верховної Ради. – 2013. – № 32. – Ст. 409.